

ΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ ΜΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΡΥΠΑΡΗΣ

"Όταν είς τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς φίσεως τῆς «Ἐστίξ», ὁ φίλος μου κ. Ἰρηγόριος Σενόπουλος, εἰδος διευθυντοῦ-νεκροθάπτου τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἔλαβε τὴν τόλμην νὰ παρουσιάσῃ διὲ πρώτην φορὰν τὸν Ἰωάννην Γρυπάρην, οἱ χρονίως κινημάτευνοι φιλολογικοὶ μης κύκλοι, ὑπέστησαν μίαν ἡλιθίαν καὶ ἐνοχλητὴν ἀφίπνισιν, δπως εἶναι ὅλα τὰ ἀπότομα ἔξαρνίσματα μέτικ εἰς τοὺς βαθυτάτους ὕπνους. Τὰ παράδοξα ἐκεῖνα συνέττη, μὲ τὸν παραχρήσταριν τίτλον, ἵνα τίτλον, ἀκκατάληπτον καὶ γριφώδη διὲ τοὺς περιπτοτέρους, μὲ τὸ ἀκόμη ἀκκατάληπτότερον γλωσσάριον, μὲ τοὺς ἀκόμη ἔξαρνικωτέρους ὑποτίτλους, μὲ τὴν πλέον ἀνεξήγητον ὄστερο ὅποιος αὐτὰ διλιγόττειχον ἀλλ' ἐνθουσιώδη παρουσίεσιν τοῦ νεοφάντου ποιητοῦ ἐκ μέρους τῆς διευθύνσεως τῆς «Ἐστίξ», ἀθωρήθησαν ὡς τὸ τελευταῖον σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον κτύπημα, ποῦ κατέφερεν ὁ νέος διευθυντής κατὰ τοῦ φίνοντος καὶ ψυχομαχοῦντος πλέον περιοδικοῦ.

— Ή καύμενη ἡ «Ἐστίξ». Ηὔτε πειά . . .

Μία φωνὴ βαθυτάτου οίκτηρομοῦ ἡκούσθη ἀπὸ χίλια στόρατα. Τὴν ἐπαύριον εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῶν Συζητήσεων», τὴν ὁποίαν διηγήθυνε, ἀν δὲν ἀπεκτῶμαι, δ. κ. "Ἄγγελος Ιλάχιος, δ. κ. Ἰωάννης Πολέμης, διερμηνεύων τὴν γενικὴν ἀγανάκτησιν (εἶναι ἔνας τίτλος τὸν ὅποιον θὰ τοῦ ἀναγνωρίσῃ τὸ εἰρωνικὸν μέλλον) ἐξέφρασε τὴν Θλίψιν του καὶ τὴν ἀπογοήτευσίν του, δτι περιδικόν, ἔχον ἀξιώσεις ποθαρότητος ὡς ἡ «Ἐστίξ», ἐξέπεσε μέχρι τοιούτου βαθμοῦ, ὥστε νὰ δημοσιεύσῃ ποιήματα ὡς τοὺς «Συκραβίους καὶ Τερρακότες». Μέστοις τὰ λειτουργοῦντα τότε φιλολογικὰ σαλόνια οἱ δύο—τρεῖς, οἱ ὄποιοι ἐκτός τοῦ κ. Σενοπούλου καὶ τοῦ κ. Παλαμᾶ, τῶν δύο ἀναδόχων τοῦ νέου ποιητοῦ, είχαν τὴν τόλμην νὰ μὴ μορφάσουν μὲ περιφράνσεις ἡ ἀγανάκτησιν πρὸς τὴν νέαν ἐμφάνισιν, ἔκινδύνευαν νὰ πνιγοῦν μαζῆ μὲ τὸν ἀγνωστὸν ποιητὴν, εἰς τὸ ἀκατάσχετον καὶ φοβερὸν ἐκεῖνορεῦμα, τὸ ὅποιον ἐκύλιεν ἀφριστένους γέλωτας, εἰρωνείας, λογοπαίγνιας, σχετλιασμούς, ὅμρεις, οἰκμαγάζις, παρωδίας καὶ δ.τι ἀλλο εἰμπορεῖ νὰ φαντασθῇ κανείς. Τὸ γλωσσάριον ἴδιας, αὐτὸ πρὸ πάντων, τοῦ ἥρωος τῆς ἡμέρας, συεδὸν Δεκάστρου ἡ Μελχοριοῦ τῆς ἐποχῆς, πεσόντος ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ὑπῆρχε πηγὴ συνεχοῦς ἐλαρότητος. Αἱ παράδοξοι ἐκεῖναι καὶ παρθενικοὶ λέξεις ἐπετούσαν, ἐστροβιλίζοντο εἰς τὸν δέρα τῶν δωματίων, ὡς ἀποκρημάτικος χαρτοπόλεμος. Ἡτο τὸ παιγνίδι τῆς ἡμέρας. Καὶ δὲν θὰ ληφθούνται δτι, ἀπὸ τῇ εὐχαρίστῃ, καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα ἐνὸς ληφθούμενου ἀραιούρετου ὑποθρυχίου, συνωνύμου

τοῦ ἀπεδιοπομπαίου ποιητοῦ, εἶχεν δὲ τὰς ἔξιοινησανεῖτος ἐκείνης ἐσπέρας εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἀπὸ τὸν βυθὸν δποι εἶχε τῷρει μαζὶ μὲ τὸ ὄπορο-
χιν του, διὰ νὰ δώσῃ ἀκόμη ἕνα τόνον εὐθυγάτης εἰς τὰ φιλολογικὰ ἀκεῖνα καιρ-
ναβάλια. Ἀνάλογον διαπέδαται εἰς τοὺς ευθυρωποὺς κύκλους τῶν ἀθηναϊκῶν λο-
γίων δὲν ὑποθέτω νὰ ἐπροξένηται κανεὶς ἐκ τῶν ὑπεργείλιων ποιητῶν καὶ λογο-
γράφων, διοις ἐνηγκαλίσθη ἥως τώρα ἡ οἰκλογάγθης νεοελληνική δόξα, ἐκτὸς
αὐτοῦ καὶ τοῦ διστυγισμένου ἐκείνου Καρπάτη, τοῦ ὅποιου τὸ τιμημένον ὄνομα
ἐσύρθη μέχρι τῶν τρισδων ἀκόμη, δποι ἐκεῖστο ὁ ρυτερός καὶ ὑλίθιος ἀθηναϊκός
Καρνάβαλος, εἰς μίαν στυγερὰν ἀποθέωσιν τῆς νεοελληνικῆς μαρίκης καὶ βανκυζ-
τῆτος. Ἄλλ' ἂς παρέθωμεν. Εἶναι ἀνικρόν υέργυζη κανεὶς ἀρθρον δι' ἓν
ποιητήν, μὲ παρόμοιον προκνάκρουσμα. Ο κ. Γρυπάρης καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ τιμένου
καὶ δλιγονμέρου ἐκείνου νέου, ποιη κατέβηκε μὲ πικρὸν μειδίκηραν εἰς ἓν
τάφον, ἔστις θένθητη ἀστράλης μίκην ἡμέραν, ἂς μοὶ συγγωρίστουν, διτὶ ἀνε-
σύρω ἀπὸ τὴν λήθην τόσον ἀποτρόπικις πράγματα. Δέν εἶναι κοινὴ μακταιστυγάλια-
είναι μία σοφὴ ὑστεροβουλία, ποιη μὲ ἀναγκαζέει. Η ἀνεκδοτικὴ ιστορία τῆς νέας
μας φιλολογίας θὰ λάθη ἀνάγκην μίκην ἡμέραν τῶν λεπτοτερῶν κατόπιν καὶ προ-
ποθεῖ νὰ βοηθήσω τὸ ἔργον της.

X

'Ἄλλε τί ἡσαν τέλος πάντων τὰ συνέται κύται καὶ πιστὸν τὸ ἔμφρατην του,
ὅπως ἐφωτοῦν εἰς τὴν περίφυμον ἐκείνην «Ἐπιστολὴν τῆς Πενταγίκης» ἀνώπιον
τῶν κολασμένων, οἱ ὅποιοι κρέμονται ἀπὸ τὴν γλώσσην τὴν μότην καὶ τὰ αἴδεια
ἡ βράζουν εἰς τὴν γέεναν τοῦ πυρός μέσοι εἰς τὰ τάφταρα τῆς Κολασίας. Ή
ἀπάντησις δὲν εἶναι ἀπλῆ. Καὶ μεταξὺ τῶν δλίγον—πότεν δλίγον!—οἱ ὄποιι
μέσοι εἰς τοὺς «Σκερκβίους καὶ Τερρακότες» διέκρινεν κάποιον βαθύτερον παι-
τικὸν μόνημα, ἔγενετο εἰς τὴν πρώτην ἀντιμετώπιον ἕνα δίλημμα. Ήσκέπτετο
κανεὶς σοβχρᾶς διὰ μίαν στιγμὴν ἀν εύρεσκετο ἀνώπιον ἐνὸς παλιοῦ ποιητοῦ ἢ
ἐνώπιον ἐνὸς ἐπιτηδείου σφράγατάνου. Δέν πρέπει νὰ δεσπλάγτεται κανεὶς ὑπέρ-
χει ἕνα σκυρεὸν δποι συνκυτῶνται εἰς τὴν πρώτην τῶν ἀμφάνισιν ἡ ἀλλ-
θεια καὶ ἡ ἀγυρτία, τόσον εἰς τὴν τέχνην, διον εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν και-
νωνίαν. Καὶ νοῦ μὲν οἱ δέκτημέναι ὄφθαλμοι δικαρίονον γράγορκ τὸν πραγματ-
κότητα, ἀλλὰ καὶ ποσάκις ἡ ἀγυρτείκ, ἡ καλλιτεχνικὴ ἀγυρτείκ, μία μορφὴ ἐπ-
τηδειοτέρη καὶ μᾶλλον ἀπατηλὴ ἀπὸ τὰς ἀλλας, δλίγον μελετημένη διστυγῆ
εἰς τὴν ιστορίαν τῆς τέχνης καὶ ἀξίκ νὰ σπουδησθῇ εύριτερ καὶ στοχαστικό-
τερα, δὲν ἔκλεψε τὸν στέραντον τῶν πρώτων θράμβων καὶ αἴποτε καὶ τῶν .ελευ-
ταίων! Καὶ δὲν ἡτο δύσκολον ἀπομένων; νὰ ἡτο ὁ ἐπιτηδειότερος τῶν ἀγυρτῶν οὐ-
Γρυπάρης. Διύτι μέσος δρος δὲν ὑπέρχει: Η ἡτο ἀγύρτης η ἡτο ποιητής τῶν ὄποιι-

επρεπε νὰ συλλογισθῇ κανεῖς. "Οταν βλέπουμεν μίαν γυναικεῖν καὶ φέρη ἀδόκιτας με-
γέθους λεπτοκαρύου λέγομεν: «Ἐχνή γυναικεῖν καὶ τὴν πετράδικ
της εἶνε ψεύτικη». Η ὑπόνοια καύτη ἡ τιμητικὴ ἡτο, ἐννοεῖται, τῶν δλίγων, τῶν τριῶν
ἢ τεσσάρων. Οἱ ἄλλοι, οἱ πολλοί, ὦ! καὶ τοὶ δὲν ἔλλαχεν τὴν τιμητικὴν καύτην ὕστεριν
πρὸς τὸν ποιητὴν τῶν «Συκκρητικῶν» Οἱ ἄλλοι ἐμόρφαζον, οἱ ἄλλοι ἐκάγγαζον,
οἱ ἄλλοι ἐξεκαρδίζοντο, οἱ ἄλλοι, οἱ φοβερώτεροι, ὕστεριζον — πᾶς ὕστεριζον τὸ γνω-
νίζει ὁ δυστυχῆς ὁ Ξενόπουλος, ὁ σαβανόνων τότε μοιραίως τὴν «Ἔστίαν» καὶ
ἀλείφων τὸ σῶμά της μὲ τὰ τίμια μῆρα τῶν «Συκκρητικῶν» — οἱ ἄλλοι ἀφρί-
ζαν καὶ ὁ κ. Βλάχος (δὲν τὸν εἶδε ἀλλ᾽ εἰμπορῶ νὰ τὸ Βεβχιώσω) ἔζει μὲ φρι-
κτὸν μορφασμὸν τὴν μύτην του καὶ τὸν ἀντίποδά της.

"Οσοι ὁπωσδήποτε ἔκχαμναν τὴν τιμὴν πρὸς τὸν κ. Γρυπάρην νὰ τὸν
βλέπουν ὑπόπτως, ἐσκέπτοντο πολλὰ πράγματα — σήμερον δὲν τὰ σκέπτονται
— καὶ τὰ πράγματα αὐτὰ ἥσαν περίπου τὰ ἔξι: Τι ἥταν τάχα αὐτὰ τὰ συν-
νέτα, ὅπιστα ἀπὸ τὰ δύοτα ἐκ πρώτης ὄψεως ἐφίνετο ἢ πιεὶ τοῦ Ζοῦ Μερίκ
Δὲ Ἐρεδιά; Τὰ σονέττα αὐτά, τὰ παρούσιάζοντα δλας τὰς ἐκχυλιτικατικὰς
ἀρετὰς τῆς στενῆς αὐτῆς καὶ ἔχαριστου φόρμως, τὴν ὄποικην ἐδόξασαν μεγάλοι
ποιηταί, ἵσσαν γέννημα τάχα ἐπιμόνου καὶ μελετημένης καὶ φυγρῆς μιμήσεως ἢ
πλάσματα ποιητικῆς ψυχῆς ὑπὸ τὸ κράτος μιᾶς ἴσχυρᾶς καὶ ἐλευθέρως ἐπιδρά-
σεως; "Επειτα καὶ πρὸ πάντων αὐτὸ τὸ γλωσσάριον τὸ ἀγνωστὸν καὶ προβλη-
ματικόν, μὲ τὰς λέξεις τὰς παρθένους καὶ ἀνηκούστους, τὰς τήχουσας πρώτην
φορὰν εἰς τὰ σύγχρονα τύμπανα, τὰς λέξεις αἱ ὄποικαι ἥρχοντο τὶς οἴδε ἀπὸ ποιὸν
μακρυνὸν δρόμον, τὰς κεραυνοβδλῶς ἔξαρφνικάς, τὰς συνθέσεις τὰς τολμηράς καὶ
πυκνάς καὶ ἀλλεπαλλήλους, τι ἥτο τάχα τὸ γλωσσάριον αὐτό; Ποὺς ἥτο λοιπὸν
αὐτὸς ὁ παράδοξος τροβαδοῦρος, ὁ λαχλῶν τὴν γλῶσσαν τῶν κεκοιμημένων μὲ τῆς
νέας ζωῆς τὴν θέρμην καὶ τὴν ἔκστασιν; Ποὺς αὐτὸς καὶ ποίκιλος του; "Ητο
πτωχῆς ψυχῆς μεταμφιεσμός, ἥτον ἐπιδείξεως ἢ ποιδιῶς ἀγύρτευμας ἢ ἥτο
πλούτου ἐσωτερικοῦ ἔχειλισμα, ἀνάγκης ψυχικῆς ζέσπασμα, σπάργους αἰσθητικ-
τικοῦ ἀνθησις, πλημμύρας ποιητικῶν χυμῶν ἀφριτικῶν; "Ητο ἀγυρτείας τεγνούρ-
γημας ἢ τῆς ἐκφράσεως θρίαμβος; . . . Αὐτὰ καὶ ἄλλα ἐσκέπτοντο οἱ δλίγοτε,
ὅσοι ἔκχαμναν τὴν τιμητικὴν ὕστεριν πρὸς τὸν ποιητὴν, νὰ τὸν βλέπουν μὲ μίαν
σοδαράν καὶ ἀνήσυχον ὑποψίαν.

Tὰ σονέττα αὐτὰ ἔσυραν ἐν τούτοις μὲ μίαν παράδοξον μαγνητικὴν δύναμιν
τὸν ἔκλεκτὸν ἀναγνώστην, τὸν ἐτρχθόμαν, μετὰ τὴν πρώτην ἀπόκρουστιν τοῦ
ἀσυνειθίστου, νὰ τὰ γευθῆ δευτέρων καὶ τρίτην καὶ πολλοτερήν φοράν. Περιτη-
ροῦν οἱ φυσιο-ψυχολόγοι, ἔξετάζοντες τὸ αἰσθημα ποῦ παρκαλούθει ἀναγκαῖος
κάθε πρᾶξιν αἰσθήσεως, διτὶ ὑπάρχουν αἰσθήσεις ἥχων, γευστικῶν οὐσιῶν ἢ χρω-
μάτων, αἱ ὄποικαι διὰ πρώτην φορὰν ἀκολουθοῦνται ἀπὸ αἰσθηματικοῦ δυταρεσκείας ἢ
πάνου, λόγῳ τῆς δικτυακοῦστας τοῦ αἰσθητικοῦ αἴτων τόνου καὶ αἱ ὄποικαι ἀπὸ

τὴν δευτέραν ἡ τρίτην ἐπανάληψιν ἀρχῆσιν ἀντιθέτω; νὰ φέρουν καὶ θηρα-
σκείας ἡ ηδονής. Κάτι ανέλογον συνέβηνε μὲ τὰ συνέπτω εὐτά. τάπαιρουστικά
εἰς τὴν πρώτην γεῦσιν, τὰ εὐχρεστά εἰς τὴν δευτέρην, τὰ γονταυτικά εἰς τὴν
τρίτην.

Αὐτὴ ἡτο ἡ πρώτη ἐντύπωσις τῆς παραδόξου, ἀπαιρουστικής καὶ θοριδό-
δους αὐτῆς ποιητικῆς ἐμρανίσσως. Ἐκ τῶν πρώτων στοιχείων τὰ ὅποια ἀπαιρου-
σίαζεν εἰς τὴν τέχνην του ὁ ποιητής τῶν «Σικελεβείων» ἀρχιτεκτονικά μορφών,
οἱ δλίγοι — οἱ τρεῖς, τέσσαρες — τὴν ἐντύπωσιν έτι εὑρίσκουνται πρὸ ἐνὸς ποι-
ητοῦ τῆς μορφῆς ὅπως λέγου, μερικοί, ἐνὸς ποιητοῦ εἰς τὸν ὄποιον ἀδέσποτε τὸ
πλαστικὸν στοιχεῖον καὶ ὁ ὅποιος ἔτεχνούργει καὶ ἀλεπτνύργει καὶ ἀτριφτλάτει
καὶ ἐμάλλασσε καὶ ἐτέρνυε τὰ συνέπτω του στογνητικά μὲ τὴν ὑπομονήν καὶ
τὴν λεπτότητα χρυσοχόδου. Συνέπεικ τῆς ἐντυπώσσως κίτης ἡτο μίκη μᾶλλη. «Οτι
ὁ νεός ποιητής ἀνάκεν εὖθης ἀπὸ τὴν πρώτην του ἀρράνσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν
ποιητῶν, εἰς τοὺς ὄποιους ἀκριβῶς ἔνεκκ τῶν ἀρετῶν εὐτῶν τῆς μαρφῆς καὶ τῆς
προδιδομένης λεπτολόγου καὶ ὑπομονητικῆς ἀπεξεργασίας, ἀπεδόθη, ἀπὸ τοὺς
ἔχωριζοντες τὴν μαρφὴν ἀπὸ τὴν οὐσίαν ἀλλοῦ καὶ ἀδό, ἢ χερκατηρισμὸς τῆς
ψυχρότητος, τῆς ἀπαθείας καὶ τῆς ἀπουσίας τοῦ κυρίως ἐννοεμένου λυρισμοῦ.
Δι᾽ αὐτὸ πρὸν σταρκατήσω φριστικᾶς εἰς τὸ ἔργον τοῦ κ. Γρυπάρη, ἐν τοῖς
σκορπισμένον ἀκόμη ἀδό καὶ ἔκει εἰς περισσικά καὶ ἀρρμαρίδας — μάτια; δὲν οὐρ-
βαίνει τάχα γενεκώτερον τὸ δίδιον διὰ τὸν Παππαδιμιάντην, τὸν Ιαρρίσην, τὸν
Μητσάκην, τοὺς περισσοτέρους καὶ τοὺς καλλιτέρους; ἀπὸ τοὺς νέους ποιητάς καὶ
λογοτέχνας; — ἀλλ᾽ ἀμιτῶν διὰ νὰ χερκατηρίσῃ μίκην ισχυρὸν καὶ σκεκυτικὴν
ποιητικὴν προσωπικότητα τῶν πτωχῶν ἡμερῶν μας, πρὸν σταρκατήσω φριστικᾶς;
εἰς τὸ ἔργον τοῦ κ. Γρυπάρη, αἰσθάνομει τὴν ἀνάγκην νὰ παρατυθῶ εἰς κάποιαν
στοιχειώδη ἀνίχνευσιν τοῦ γενικωτέρου εὐτοῦ αἰσθητικῶν ζητήματος ποιοῦ θέλει
πρὸ δλίγου καὶ ή ἔξακριβωσις ἐπισθήκοτε τοῦ ὄποιον θὰ μάς προσκητυλίσῃ
νομίζω τελειότερον πρὸς τὴν ποιητικὴν φυσιογνωμίκην τοῦ ποιητοῦ τῶν «Σικελε-
βείων»).

(ἀκολουθεῖ)

Παύλος Νιοβάνας

